

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор ННІ неперервної освіти і
туризму
М.М.Кулаєць

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри публічного управління
та менеджменту інноваційної діяльності
Протокол № 9 від “30” червня 2020 р.
Завідувач кафедри: О.Д. Витвицька

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Електронне урядування та е-демократія”

Галузь знань: 28 “Публічне управління та адміністрування”

Спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”

Освітньо-професійна програма: “Публічне управління та адміністрування”

Освітній ступінь: магістр

Розробники: професор кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності, доктор наук з держ.упр. Олійник Володимир Вікторович, доцент; доцент кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності, доктор екон. наук, доцент Старинець Олександр Георгійович

Київ – 2020

**1. Опис навчальної дисципліни
“Електронне урядування та е-демократія”**

Галузь, спеціальність, ОПІ, освітній ступінь	
Галузь знань	28 “Публічне управління та адміністрування”
Спеціальність	281 “Публічне управління та адміністрування”
Освітньо-професійна програма	“Публічне управління та адміністрування”
Освітній ступінь	магістр
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов’язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота)	–
Форма контролю	Екзамен
Показники навчальної дисципліни для заочної форм навчання	
	заочна форма навчання
Рік підготовки	1
Семестр	2
Лекційні заняття	4 год.
Практичні заняття	10 год.
Самостійна робота	106 год.
Індивідуальні завдання	-
Кількість тижневих аудиторних годин	6 год.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – забезпечити майбутніх фахівців базовими знаннями основ електронного урядування в контексті глобальних цивілізаційних проблем розвитку інформаційного суспільства, сприяти формуванню у них поглибленого розуміння теоретичного і практичного значення процесів публічного управління та адміністрування, що допоможе їм в майбутньому застосовувати отримані знання для реалізації державно-управлінських функцій за допомогою нових інформаційних технологій як важливого чинника успішного функціонування державної служби.

Об'єктом вивчення є механізми управління інформаційною сферою в Україні, інформатизація, розбудова інформаційного суспільства та суспільства знань, відкрите урядування на основі сучасних інформаційних, комунікаційних та інноваційних технологій.

Предметом вивчення є публічне управління та адміністрування впровадженням та функціонуванням електронного урядування та е-демократії в суспільстві.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

– сформувати, розширити й поглибити теоретичні і практичні знання, уміння та навички з електронного урядування (е-урядування) та е-демократії;

– опанувати теоретичні засади з публічного управління інформаційною сферою, е-урядування та е-демократія;

– сформувати навички самостійної роботи з традиційною літературою, інформаційними джерелами та інформаційними ресурсами в Інтернеті щодо інформатизації суспільства, е-урядування та е-демократії;

– зорієнтувати в системі основних понять і термінів з публічного управління та адміністрування, е-урядування та е-демократії;

– вивчити правові засади е-урядування та е-демократії України;

– розвинути логічне та аналітичне мислення щодо становлення та розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань;

– визначити роль інформаційних ресурсів, інформаційних та інноваційних технологій, в умовах розбудови інформаційного суспільства;

– сформувати вміння аналізувати наявний стан забезпечення інформаційними ресурсами;

– зорієнтувати в особливостях розвитку е-урядування та е-демократії в Україні;

– навчити використовувати набуті знання з е-урядування та е-демократії на практиці;

– сформувати практичні навички з надання адміністративних послуг в системі публічного управління та е-урядування.

Результатом вивчення навчальної дисципліни має бути оволодіння слухачем:

– категорійно-понятійним апаратом проблематики інформаційного суспільства, електронного урядування та е-демократії;

– загальними принципами, методами та моделями е-урядування та е-демократії;

- основними навичками з оцінки та аналізу стану е-урядування та е-демократії;
- умінням застосовувати набуті навички в практичній діяльності щодо інформаційної політики України;
- знайомство з класифікацією, ієрархією та системою адміністративних послуг;
- нормативно-правовими засадами забезпечення розвитку інформаційного суспільства, е-урядування та е-демократії;
- умінням оцінювати стан ведення органами влади своїх електронних інформаційних ресурсів;
- здатністю використовувати найкращий зарубіжний та вітчизняний досвід у інформаційній сфері;
- умінням здійснювати комплексний аналіз ступеню готовності органів влади на усіх рівнях управління до впровадження сучасних інформаційних та комунікаційних технологій;
- здатністю організовувати обробку документації з метою здійснення інформаційного забезпечення державних установ;
- умінням застосовувати комунікаційні та інформаційні технології в процесі підготовки, прийняття та впровадження управлінських рішень на всіх рівнях управління;
- основними принципами управління інформаційною сферою в Україні у відповідності з вимогами інформаційного суспільства та ЄС.

Основними організаційними формами вивчення дисципліни «Електронне урядування та е-демократія» є: лекції, семінарські, практичні та індивідуальні заняття, самостійна робота. Підсумковою формою контролю знань слухачів екзамен.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК): здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність організовувати та розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування;

спеціальні (фахові компетентності) (СК): здатність організувати систему е-документообігу в організації; здатність організувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення дисципліни «Електронне урядування та е-демократія» базується на теоретичних знаннях та практичних навичках попередньо вивчених дисциплін за обраною спеціальністю: «Публічна політика та євроінтеграційні процеси», «Публічне управління», «Право в публічному управлінні», «Організація діяльності органів публічної влади», «Державне управління національною безпекою».

Згідно з навчальним планом для слухачів заочної форми навчання на вивчення дисципліни «Електронне урядування та е-демократія» відводиться 120 год., у т.ч. на лекції – 8 год., практичні заняття – 10 год., самостійна робота - 102 год.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Вступ до курсу. Теоретичні засади електронного урядування та е-демократії

Тема 1. Вступ до курсу. Концептуальні засади е-урядування

Актуальність, мета, завдання, структура, об'єкт та предмет вивчення, міждисциплінарні зв'язки курсу «Електронне урядування». Особливості, нормативно- правові підстави вивчення дисципліни «Електронне урядування та е-демократія» слухачами Інституту.

Категорійно-понятійний апарат, основні підходи до формулювання базових понять, визначення дефініцій: «інформаційне суспільство», «електронне урядування», «електронний уряд», «електронні адміністративні послуги», «індекс готовності електронного урядування», «електронна демократія», «електронний парламент», «інформаційно-комунікаційні технології».

Питання для самопідготовки за темою 1

1. Розкрийте поняття «інформаційне суспільство».
2. Дайте визначення поняття «електронне урядування».
3. Дайте визначення дефініції «електронний уряд».
4. Розкрийте поняття «електронні адміністративні послуги».
5. Дайте визначення поняття «індекс готовності електронного урядування».
6. Дайте визначення дефініції «електронна демократія».
7. Розкрийте поняття «інформаційно-комунікаційні технології».
8. Теорії нового державного менеджменту та політичних мереж.
9. Міжнародні та національні документи щодо ролі і місця держави у розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.
10. Основні принципи електронного урядування.
11. Основні цілі та стратегічні завдання е-урядування.
12. Етапи впровадження електронного урядування в Україні.
13. Моделі електронного урядування.
14. Загальносвітові тенденції як фактор впливу на е-урядування.
Електронне урядування в специфічних умовах функціонування органів влади.

Тема 2. Електронна демократія

Електронна демократія: сутність, мета, завдання. Категорійно-понятійний апарат електронної демократії. Демократичне суспільство та правова держава як обов'язкові умови електронної демократії та електронного урядування. Докорінне переосмислення ролі і функцій органів влади. Оцінка та контроль діяльності органів влади з боку суспільства та бізнесу за допомогою технологій електронного урядування. Участь громадян,

громадських організацій та суб'єктів господарювання у формуванні державної політики. Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень: е-охоплення, е-включення, е-участь, е-партнерство. Електронне громадське обговорення проектів нормативно-правових актів та інших документів, що мають значне суспільне значення. Електронна взаємодія громадських рад з відповідними органами виконавчої влади.

Питання для самопідготовки за темою 2

1. Електронна демократія: сутність, мета, основні завдання. Категорійно- понятійний апарат електронної демократії.
2. Політичні умови успішного впровадження електронної демократії та електронного урядування.
3. Сутність змін ролі і функцій органів влади в електронній демократії та електронному урядуванні.
4. Оцінка та контроль діяльності органів влади з боку суспільства та бізнесу за допомогою технологій електронного урядування.
5. Участь громадян, громадських організацій та суб'єктів господарювання у формуванні державної політики. Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень.
6. Електронна демократія як атрибут захисту громадянами своїх інтересів і визначення форм співпраці з державою за допомогою технологій електронного урядування.
7. Електронні вибори як елемент представницької демократії. Впровадження порталів для інтерактивного голосування з інформацією про партійні програми та дискусійними форумами.
8. Переваги та недоліки електронного голосування.
9. Електронний парламент.
10. Цифрова нерівність в контексті розбудови інформаційного суспільства та розвитку електронного урядування. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні і в світі.

Тема 3. Державна інформаційна політика та публічне управління інформаційною сферою

Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства, е-урядування та е-демократії.

Загальні основи державної політики. Суб'єкти та об'єкти державної політики України. Основні функції державного управління за умов електронного урядування, їх характеристика, умови забезпечення, виконання та структура. Особливості інформаційно-технологічної інфраструктури як об'єкта державного управління.

Концепція та стратегія розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Вихідні фактори формування та зміни змісту функцій державного управління при електронному урядуванні. Модель та стратегії державного управління в умовах інформаційного суспільства та

електронного урядування. Передумови та проблеми впровадження електронного урядування.

Питання для самопідготовки за темою 3

1. Визначити суб'єкти та об'єкти публічної інформаційної політики України. Розкрити її основні функції.
2. Проаналізувати основи публічної інформаційної політики в сфері електронного урядування.
3. Визначити компоненти інформаційно-технологічної інфраструктури, їх характеристику та вплив на розвиток інформаційного суспільства.
4. Визначити структуру, складові та етапи формування та реалізації національної інформаційної політики.
5. Проаналізувати Концепцію та стратегію розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.
6. Порівняти міжнародні системи індикаторів та прототип національної системи індикаторів рівня розвитку інформаційного суспільства.
7. Оцінити можливість використання міжнародних систем індикаторів та форм Держстату для відпрацювання національної інформаційної політики, її стратегій та прийняття інших управлінських рішень.
8. Визначити схеми електронної взаємодії, які існують.
9. Проаналізувати завдання, що вирішуються за допомогою систем індикаторів (індексів) рівня розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування, їх мету та використання при створенні національної інформаційної політики.

Змістовний модуль 2. Організаційне та правове забезпечення електронного урядування та е-демократії

Тема 4. Зарубіжний та вітчизняний досвід організації е-урядування

Основні підходи та моделі до побудови електронного уряду. Архітектура електронного уряду. Елементи електронного уряду.

Портал державних послуг фронт-офіс е-уряду. Мережева інфраструктура е-уряду країн Євросоюзу. Системи міжвідомчої електронної взаємодії уряду.

Питання для самопідготовки за темою 4

1. Проаналізуйте тенденції та особливості впровадження електронного урядування в країнах-лідерах розвитку е-урядування.

2. Здійснить порівняльний аналіз стану впровадження електронного урядування із зарубіжними країнами та визначте основні причини успіху цих країн у сфері електронного урядування.
3. Проаналізуйте зв'язок України з іншими країнами та міжнародними організаціями у сфері е-урядування.
4. Вимоги стандартизації та уніфікації процесів е-урядування на міжнародному рівні;
5. Проаналізуйте досвід провідних країн світу щодо впровадження технології електронного урядування, насамперед Південної Кореї, Нідерландів, Великої Британії, США, Франції, Канади, Казахстану, Росії, Молдови, країн Балтії тощо.
6. Здійснить аналіз основних факторів впливу на розвиток інформаційного суспільства та е-урядування.
7. Проаналізуйте стан впровадження е-урядування в Україні в порівнянні з іншими країнами.
8. Підходи до використання досвіду інших країн, а також національного досвіду при формуванні державної політики та стратегії розвитку інформаційного суспільства та впровадження е-урядування.

Тема 5. Правове забезпечення е-урядування та е-демократії в Україні

Особливості розвитку національної правової системи та сучасні проблеми вдосконалення законодавчого забезпечення національної політики з розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування в Україні.

Національні програми реформ як складові розбудови сучасної національної системи е-урядування. Основні напрями аналізу державної політики розбудови системи е-урядування. Критичні фактори успіху при впровадженні е-уряду.

Питання для самопідготовки за темою 5

1. Категорійно-понятійний апарат української і міжнародної нормативно-правової бази, що регулює впровадження е-урядування, інформаційного суспільства, інформатизації та досвід використання їх інструментів.
2. Правового регулювання новітніх державних проектів з е-урядування та інформаційного суспільства.
3. Здійснити аналіз Національних програм реформ як складових розбудови сучасної національної системи е-урядування.
4. Проаналізувати Концепцію інформатизації: розвиток організаційно-правового забезпечення в Україні, історичний аспект.

5. Проаналізувати Концепцію розвитку інформаційного суспільства в Україні.

6. Проаналізувати Концепцію розвитку електронного урядування в Україні.

7. Проаналізувати сучасні державні проекти з розвитку е-урядування та їх законодавче забезпечення.

Тема 6. Електронні адміністративні послуги

Електронний документообіг (ЕДО). Категорійно-понятійний апарат з питань електронного документообігу. Електронний документообіг як технологічна основа взаємодії органів влади, громадян та бізнесу в умовах електронного урядування. Класифікація систем ЕДО за принципами побудови та за призначенням. Державна політика та державне управління з впровадження ЕДО. Основні характеристики систем ЕДО та вимоги органів влади до них. Законодавство з питань ЕДО. Стан впровадження ЕДО в органах влади, основні проблеми та шляхи їх вирішення.

Електронний цифровий підпис. Категорійно-понятійний апарат електронного цифрового підпису. Основи формування та накладання електронного цифрового підпису (ЕЦП). Національна система електронного цифрового підпису, її організаційна структура, функції та завдання суб'єктів Національної системи ЕЦП. Стандартизація в сфері ЕЦП. Стан та перспективи розвитку Національної системи ЕЦП. Нормативно-правова база з питань ЕЦП.

Питання для самопідготовки за темою 6

1. Категорійно-понятійний апарат української і міжнародної нормативно-правової бази, що регулює адміністративні послуги, зокрема е-послуги та досвід використання їх інструментів.

2. Електронне урядування як фактор підвищення якості публічних послуг.

3. Принципи та основні види адміністративних послуг у системі електронного урядування.

4. Практика формування в Україні системи надання адміністративних послуг в електронній формі в контексті світових тенденцій.

5. Сутність правового регулювання новітніх державних проектів з надання адміністративних послуг в електронній формі.

6. Зарубіжний досвід щодо надання е-адміністративних послуг.

7. Критерії оцінювання якості та стандартів надання адміністративних послуг.

Тема 7. Інформаційна безпека в е-урядуванні та е-демократії

Роль інформації в державному управлінні. Нормативно-правова база з питань інформаційно-аналітичного забезпечення органів публічної влади, зокрема з питань формування та реалізації державної політики розвитку інформаційного суспільства та е-урядування. Основні поняття та терміни, що використовуються в інформаційно-аналітичній діяльності. Типи і види аналітичних документів, що застосовуються в державному управлінні. Методологія, технологія та організація процесу інформаційно-аналітичної діяльності. Стратегічний аналіз та стратегічний моніторинг в державному управлінні. Системний підхід, системний аналіз та системне мислення. Стан системи інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління.

Питання для самопідготовки за темою 7

1. Роль інформації в державному управлінні.
 2. Нормативно-правова база з питань інформаційно-аналітичного забезпечення органів публічної влади, зокрема, з питань формування та реалізації державної політики розвитку інформаційного суспільства та е-урядування.
 3. Основні поняття та терміни, що використовуються в інформаційно-аналітичній діяльності.
 4. Розробка єдиних стандартів щодо супроводження життєвого циклу інформації на базі новітніх ІКТ, міжнародних стандартів, уніфікованих систем класифікації та кодування інформації.
 5. Уфективна взаємодія органів державної влади та інститутів громадянського суспільства під час формування, реалізації та коригування державної політики в інформаційній сфері.
 6. Побудова та розвиток інформаційного суспільства.
 7. Забезпечення економічного та науково-технологічного розвитку України.
 8. Формування позитивного іміджу України.
- Інтеграція України у світовий інформаційний простір.

**Структура навчальної дисципліни
«Електронне урядування та е-демократія»**

Назви тем	усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади електронного урядування та е-демократії					
Тема 1. Вступ до курсу. Концептуальні засади е-урядування	20	1	1	-	18
Тема 2. Електронна демократія	20	1	1	-	18
Тема 3. Державна інформаційна політика та державне управління інформаційною сферою. Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства, е- урядування та е-демократії	20	-	2		18
Разом	60	2	4	-	54
Змістовий модуль 2. Організаційне та правове забезпечення електронного урядування та е-демократії					
Тема 4. Зарубіжний та вітчизняний досвід організації е-урядування та е-демократії	15	-	-	-	15
Тема 5. Правове забезпечення е-урядування в Україні	15	1	2	-	12
Тема 6. Електронні адміністративні послуги	15	1	2		12
Тема 7. Інформаційна безпека в е-урядуванні та е-демократії	15	-	2		13
Разом	60	2	6	-	52
Усього годин	120	4	10	-	106

4. Теми практичних занять

№ з\п	Назва теми	Кількість годин
1.	Концептуальні засади електронного урядування	1
2.	Електронна демократія	1
3.	Державна інформаційна політика та державне управління інформаційною сферою. Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства, е- урядування та е-демократії	2
4.	Правове забезпечення е-урядування в Україні	2
5.	Електронні адміністративні послуги.	2
6.	Інформаційна безпека в електронному урядуванні та е-демократії.	2
	Разом	10

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Концептуальні засади е-урядування	18
2.	Електронна демократія	18
3.	Державна інформаційна політика та державне управління Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства, е- урядування та е-демократії	18
4.	Зарубіжний та вітчизняний досвід організації електронного урядування та е-демократії.	15
5.	Правове забезпечення е-урядування та е-демократії в Україні	12
6.	Електронні адміністративні послуги	12
7.	Інформаційна безпека в е-урядуванні та е-демократії	13
	Разом	106

5. Контрольні питання

Перелік питань, які винесені на екзамен з дисципліни «Електронне урядування та е-демократія»

1. Визначення поняття «адміністративна послуга».
2. Визначення поняття «електронна демократія».
3. Визначення поняття «електронний уряд».
4. Визначення поняття «електронні адміністративні послуги».
5. Визначення поняття «єдине вікно».
6. Визначення поняття «індекс готовності електронного урядування».
7. Визначення поняття «інформаційне суспільство».
8. Визначення поняття «реєстр адміністративних послуг».
9. Визначення поняття «стандарт адміністративної послуги».
10. Визначення поняття «електронний парламент» та основні напрями його запровадження Верховною Радою України.
11. Актуальність пілотного проекту з впровадження електронного урядування в Україні.
12. Визначення поняття «електронне урядування».
13. Визначте сутність моделі правової системи забезпечення розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування в Україні.
14. Головні умови успішного впровадження електронного урядування.
15. Головні цілі та стратегічні завдання електронного урядування.

16. Досвід провідних країн світу з впровадження адміністративних послуг.
17. Основні моделі побудови електронного уряду.
18. Основні складові електронного уряду за рекомендаціями Євросоюзу.
19. Портали надання державних послуг на прикладі Росії та Казахстану.
20. Системи електронної ідентифікації і аутентифікації громадян та юридичних осіб в країнах Євросоюзу.
21. Системи міжвідомчої електронної взаємодії на прикладі Естонії та Великої Британії.
22. Досвід впровадження електронного урядування в Росії.
23. Прикладні системи, що забезпечують окремі е-сервіси та послуги електронного уряду.
24. Роль електронної комерції у побудові інформаційного суспільства за досвідом США.
25. Електронне урядування в умовах криз, надзвичайних ситуацій (надзвичайного стану, особливого періоду).
26. Загальносвітові тенденції як фактор впливу на електронне урядування.
27. Зміст першого етапу впровадження електронного урядування в Україні.
28. Зміст другого етапу впровадження електронного урядування в Україні.
29. Зміст третього етапу впровадження електронного урядування в Україні.
30. Класифікація адміністративних послуг.
31. Концептуальна схема побудови Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства й електронного урядування.
32. Критерії оцінювання якості стандартів надання адміністративних послуг.
33. Мета електронного урядування.
34. Мета й основні завдання пілотного проекту.
35. Механізм реалізації пілотного проекту.
36. Міжнародні документи щодо ролі держави в розбудові інформаційного суспільства й електронного урядування.
37. Місце електронного урядування в інформаційному суспільстві й суспільстві знань як однієї з базових інформаційних технологій та моделі державного управління.
38. Моделі електронного урядування: 020, 02В, 02С, 02Е, 021.
39. Модель правової системи забезпечення розвитку інформаційного суспільства й електронного урядування в Україні.
40. Моніторинг стану розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування.
41. Національне законодавство про місце, роль, основні завдання суб'єктів розбудови інформаційного суспільства й електронного урядування в Україні.
42. Необхідні передумови електронного урядування в Україні.
43. Необхідність розроблення національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування.
44. Нормативно-правова база з інформаційного забезпечення державної політики й управління щодо впровадження електронного урядування.

45. Організаційна система забезпечення впровадження електронного урядування в Україні.
46. Основні види адміністративних послуг у системі електронного урядування.
47. Основні закономірності, тенденції та відмінності в розвитку національних інформаційних суспільств.
48. Основні механізми розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування.
49. Основні міжнародні системи оцінювання стану розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування.
50. Основні напрями з удосконалення механізмів надання електронних державних адміністративних послуг.
51. Основні ознаки адміністративних послуг.
52. Основні принципи електронного урядування.
53. Основні проблеми з нормативно-правового забезпечення розвитку електронного урядування.
54. Основні проблеми управління впровадженням електронного урядування в Україні.
55. Основні результати, отримані в ході виконання пілотного проекту.
56. Основні функції державного управління та їх зміна в електронному урядуванні.
57. Основні шляхи розв'язання проблем з впровадження електронного урядування.
58. Особливості пілотного проекту.
59. Особливості сфери інформаційно-комунікаційних технологій як об'єкта державного управління.
60. Охарактеризуйте зміст основних міжнародних документів щодо ролі держави в розбудові інформаційного суспільства й електронного урядування.
61. Підходи до процесу етапізації, що застосовуються в інших країнах.
62. Підходи до формування національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства.
63. Показники та індикатори розвитку інформаційного суспільства в Україні.
64. Порівняльний аналіз впровадження електронного урядування в Україні зі станом його впровадження в інших країнах.
65. Послідовність формування системи стратегічних документів у сфері електронного урядування.
66. Адміністративні послуги для бізнесу (юридичних осіб) і для громадян.
67. Приклади успішного впровадження електронного урядування в Україні.
68. Принципи надання адміністративних послуг.
69. Пріоритетні напрями державної політики.
70. Проблеми надання адміністративних послуг в Україні.
71. Реєстр адміністративних послуг.

72.Ризики та проблеми впровадження електронного урядування.

73.Роль Президента України в розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.

6. Методи навчання

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингової системи навчання.

На лекціях зосереджується увага слухачів на вивченні окремих теоретичних положень та проблемних питань електронного урядування у публічному управлінні, розглядаються можливі варіанти їх подолання з наведенням конкретних прикладів з вітчизняної та зарубіжної практики. Надаються практичні рекомендації щодо організації електронного урядування та е-демократії в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та громадських об'єднаннях. Лекційний матеріал подається у формі тестових слайдів, схем, таблиць, графіків, відеофайлів, онлайн-курсів, тренінгів.

Формування вмінь слухачів за визначеними темами практичних занять відбувається у формі: колективної роботи над ситуаційним завданням; презентації результатів індивідуальної та колективної роботи з розроблення електронного урядування та е-демократії та її захисту; дискусії, дебатів, круглого столу; публічного виступу; виконання тестових завдань під час проміжної атестації.

Самостійна полягає у самостійному опрацюванні слухачами визначених тем у програмі, нормативно-правової бази, навчально-методичної, наукової літератури та інших джерел інформації дисципліни та передбачає надання відповідей на запитання для самоконтролю. Під час самостійної роботи слухач працює над розробленням стратегії електронного урядування, здійснює підготовку публічного виступу та презентаційних матеріалів.

7. Форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль у формі опитування та виконання завдань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Проміжна атестація (поточний модульний контроль) проводиться у формі тестування або написання контрольної роботи після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Семестрова атестація проводиться у формі семестрового екзамену у письмовій (електронній) формі за екзаменаційними білетами.

9. Розподіл балів, які отримують слухачі

Оцінювання слухачів відбувається згідно Положення про екзамен та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого Вченою радою НУБіП України 27.12.2019 року, протокол №5. Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{НР}$ (не більше 70 балів) за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{дис}}, \quad (1)$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки із змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) (або годин), передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Максимальний рейтинг слухача з навчальної роботи за двома змістовими модулями з дисципліни «Електронне урядування та е-демократія» може складати:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (100 \cdot 2 + 100 \cdot 2)}{4} = 70 \text{ балів} \quad (2)$$

Для визначення рейтингу слухача із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{НР}$ (до 70 балів): $R_{дис} = R_{НР} + R_{ат}$.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з таблиці 1.

Таблиця 1

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Оцінка “Відмінно” виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену

різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка “Добре” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка “Задовільно” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка “Незадовільно” виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

Таблиця 2

Розподіл балів при рейтинговій системі оцінювання з навчальної дисципліни «Електронне урядування та е-демократія»

	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
	T1	T2	T3	ПМК	T4	T5	T6	T7	ПМК
Практичні заняття:									
– колективна робота над ситуаційними завданнями;			45						
– презентація тематичного завдання;					10				
– публічний виступ.								10	
Самостійна робота:									
– самостійне опрацювання тем;	5	5	5		5	5	5	5	
– розроблення ініціативи проведення громадських слухань					10				
– підготовка публічного виступу та презентаційних матеріалів.								10	
Кількість балів за видами робіт і ПМК	5	5	50	40	25	5	5	25	40
Кількість балів за змістовий модуль	100				100				
R_{НР} (навчальна робота)					70				
R_{АТ} (семестровий екзамен)					30				
R_{ДИС} (загальний рейтинг)					100				

9. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс включає робочу програму, курс лекцій, презентаційні матеріали, завдання для виконання практичних робіт, питання для самопідготовки, комплект тестових завдань для проведення поточного модульного контролю, комплект екзаменаційних білетів.

10. Рекомендована література

Основна навчальна література

1. Вітчизняний і зарубіжний досвід впровадження електронного урядування / за заг. ред.: С.А. Чукут, О.В. Загвойської. К.: НАДУ, 2008. 136 с.
2. Всесвітній самміт з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 Туніс 2005): підсумкові документи. К.: ЕСЕ, 2006. 132 с.
3. Гурковський В.І. Державне управління розбудовою інформаційного суспільства в Україні (історія, теорія, практика) / В.І. Гурковський. К.: Науковий світ, 2010. □ 396 с.
4. Електронне урядування в Україні: аналіз та рекомендації: результати дослідження / за заг. ред. І.Г. Малюкової. К.: Поліграф-Плюс, 2007. 254 с.
5. Жилияєв І.Б. Інформаційне право України: теорія і практика: монографія / І.Б. Жилияєв. К.: Парламентське видавництво, 2009. 104 с.
6. Марущак А. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності: навч. посіб. / А.І. Марущак. К.: Скіф; КНТ, 2008. 353 с.
7. Методичні рекомендації до практичних занять з курсу «Інформаційна політика в Україні» / уклад.: С.А. Чукут, Т.В. Джига. К.: Вид-во НАДУ, 2007. 36 с.
8. Методичні рекомендації до самостійної роботи з теми «Електронне урядування» / уклад. С.А. Чукут. К.: Вид-во НАДУ, 2007. 48 с.
9. Опорний конспект лекцій з курсу «Електронне урядування» / С.А. Чукут, О.Б. Кукарін. К.: Вид-во НАДУ, 2009. □ 80 с.
10. Опорний конспект лекцій з курсу «Інформаційна політика та електронне урядування» / С.А. Чукут, О.Б. Кукарін. К.: Вид-во НАДУ, 2008. 98 с.
11. Опорний конспект лекцій з курсу «Інформаційна політика в Україні» / С.А. Чукут, Т.В. Джига. К.: Вид-во НАДУ, 2007. 72 с.
12. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні / за ред. О.С. Довгого. К.: Азимут-Україна, 2008. 288 с.
13. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: навч. посіб. / Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут. К.: Знання, 2008. 665 с.
14. Роговський Е.А. США: інформаційне суспільство економіка и політика) / Е.А. Роговський. М.: Междунар. отношения, 2008. 408 с.

- 15.Тедеев А.А. Электронное государство: монография / А.А. Тедеев, В.Е. Усанов. М.: Злит, 2008. 312 с.
- 16.Цимбалюк В. Інформаційне право (основи теорії і практики): монографія / В.С. Цимбалюк. К.: Освіта України, 2010.- 287 с.

Нормативно-правова база

1. Окинавская хартия информационного общества (С8)
2. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХМ, зі змінами.
3. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 р. № 852- IV.
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. Про національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР, зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2684-III (2684-14) від 13 вересня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 1. Ст. 3.
5. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 р. № 539/97-ВР, зі змінами.
6. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України // Відомості Верховної Ради. 1994. № 31. Ст. 286.
7. Про звернення громадян: Закон України // Відомості Верховної Ради. 1992. № 48.Ст. 650.
8. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 9 січня 2007 р. № 537Л.
9. Про телекомунікації: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2004. № 12. Ст. 155.
- 10.Про доступ до публічної інформації: Закон України. // Відомості Верховної Ради. 2011, № 32, ст. 314.
- 11.Про захист персональних даних: Закон України.// Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2010, № 34, ст. 481).
- 12.Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних: Закон України.// Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2010, № 46, ст.542.
- 13.Про державні цільові програми: Закон України.// Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004, № 25, ст.352
- 14.Про основи національної безпеки України: Закон України.// Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003, № 39, ст.351.
- 15.Питання реформування Національної академії державного управління при Президенті України: Указ Президента України від 9 грудня 2011 року № 1110.

16. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки: Указ Президента України від 1 лютого 2012 року № 45.
17. Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій: Указ Президента України від 20 жовтня 2005 р. № 1497.
18. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України» від 8 червня 2012 р. № 389.
19. Про Доктрину інформаційної безпеки України: Указ Президента України від 8 липня 2009 року № 514.
20. Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування: Указ Президента України від 7 лютого 2008 року № 109.
21. Про заходи із забезпечення додержання прав фізичних та юридичних осіб щодо одержання адміністративних (державних) послуг: Указ Президента України від 3 липня 2009 року № 508.
22. Про Реєстр адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністра України від 5 грудня 2011 р. № 1274.
23. Про електронний обмін службовими документами в органах виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністра України від 17 липня 2009 р. № 733.
24. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: Постанова Кабінету Міністра України від 24 лютого 2003 р. № 208.
25. Про порядок оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів
26. виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністра України від 4 січня 2002 р. № 3.
27. Про заходи щодо упорядкування державних, у тому числі адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністра України від 17 липня 2009 р. № 737.
28. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2010 р. № 2250-р.
29. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки»: Розпорядження Кабінету Міністра України від 15 серпня 2007 р. № 653-р.
30. Питання впровадження системи електронної взаємодії органів виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністра України від 28 грудня 2011 р. № 1363-р.
31. Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування: Розпорядження Кабінету Міністра України від 1 березня 2010 р. № 360-р.

32. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністра України від 26 вересня 2011 р. № 1014-р.
33. Про схвалення плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 220-р.
34. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 90-р.
35. Концепція проекту Закону України «Про адміністративні послуги»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 682-р.